

UNIWERSYTET WILEŃSKI
CENTRUM POLONISTYCZNE

Augustyna Greitun - Minakovska

**Litewskie nazwy miejscowe i wodne oraz ich odpowiedniki
polskie. Wybrane zagadnienia poprawnościowe**

Praca dyplomowa pisana pod kierunkiem

doc. dr. Mirosława Dawlewicza

Wilno 2021

Augustyna Greitiun-Minakovska, *Litewskie nazwy miejscowe i wodne oraz ich odpowiedniki polskie. Wybrane zagadnienia poprawnościowe*. Praca dyplomowa pisana pod kierunkiem doc. dra Mirosława Dawlewicza, Uniwersytet Wileński, Wydział Filologiczny, Instytut Języków i Kultur Regionu Bałtyckiego, Centrum Polonistyczne, 2021.

Słowa klucze: nazwy miejscowe, nazwy wodne, odpowiedniki w języku polskim, wokalizm, konsonantyzm.

ABSTRAKT

W niniejszej pracy dyplomowej przedstawiono wybrane zagadnienia językowe, dotyczące litewskich nazw miejscowych i wodnych oraz ich odpowiedników w języku polskim. Przeprowadzona analiza językowa wykazała zróżnicowanie i wariantywność w tworzeniu polskich odpowiedników litewskich nazw geograficznych. Badania, mimo niewielkiej reprezentatywności przykładów, dostarczyły informacji dotyczącej mechanizmów tworzenia polskich odpowiedników, opartej na opisie Jana Otrębskiego. W dużej mierze są to fonetycznie i morfologicznie przystosowane do polszczyzny litewskie nazwy miejscowe i wodne, niekiedy całkowite kalki nazw litewskich. Badania wykazały też, że niektóre nazwy litewskie mają podłoże bałtosłowiańskie lub zlituanizowane słowiańskie.

Spis treści

Wstęp.....	4
I. NAZWY GEOGRAFICZNE. ZAGADNIENIA TEORETYCZNE.....	7
1.1. Nazwy terenowe (mikrotoponimy)	7
1.2 Nazwy miejscowości.....	11
1.3 Nazwy wodne (hydronimy).....	13
1.4. Toponimia miejska	17
1.5. Z prac <i>Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych Poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej przy Głównym Geodecie Kraju</i> , dotyczących nazw geograficznych z terenów Litwy	19
II. CZĘŚĆ MATERIAŁOWA.....	21
2.1. Analiza zgromadzonego materiału językowego.....	21
2.2.1. Wokalizm	21
2.2.2. Konsonantyzm.....	26
2.2.3. Uwagi morfologiczne	28
Podsumowanie	33
BIBLIOGRAFIA.....	34
ŹRÓDŁA INTERNETOWE	36
Santrauka	37
Summary	38
ANEKS.....	39

Wstęp

Polskie odpowiedniki nazw własnych z terenu Litwy zostały już w większości zestandaryzowane i opublikowane w oficjalnych wykazach Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej przy Głównym Geodecie Kraju (zob. *Nazewnictwo geograficzne świata. Europa*, z. 11, cz. I, Litwa, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Warszawa 2009, s. 116-130 http://ksng.gugik.gov.pl/pliki/zeszyty/zeszyt_11.pdf)

Niemniej jednak nie są one jeszcze należycie upowszechnione, tym bardziej, że prace standaryzacyjne zintensyfikowano dopiero w ostatnich latach. Według H. Karaś, "polskie nazewnictwo geograficzne z obszaru Litwy jest stosunkowo dobrze utrwalone w polszczyźnie ogólnej jako dziedzictwo Rzeczypospolitej Obojga Narodów. (...) Najlepiej znane są oczywiście nazwy geograficzne z terenów zamieszkałych w sposób zwarty przez mniejszość polską, a więc szczególnie z Wileńszczyzny (...) W polszczyźnie ogólnej zazwyczaj nie ma zatem kłopotu z odpowiednikami polskimi litewskich nazw dużych miast czy rzek i jezior, które mają już swoje tradycyjne odpowiedniki polskie (typu *Wilno*, *Kowno*, *Kiejdany*, *Poniewież*; *Niemen*, *Wilia*), natomiast pojawiają się one przy nazwach mniej znanych, określających mniejsze miejscowości" (Karaś, 2014:153). Nazewnictwo dwujęzyczne od lat budziło zainteresowanie badaczy obu języków. Wymienić tu można przykładowo wcześniejsze publikacje: J. Karłowicza (Karłowicz, 1863), J. Safarewicza (Safarewicz, 1956), T. Zdancewicza (Zdancewicz, 1976), J. Otrębskiego (Otrębski, 1963) i in. Wśród nowszych prac warto wymienić artykuły: H. Karaś (Karaś, 2014; Karaś, 2021), M. Dawlewicza (Dawlewicz, 2018) itd. W 2019 roku na portalu internetowym "Wilnoteki" ukazał się "Normatywny Słownik Polskich Nazw Miejscowych z Obszaru Litwy i Wyrazów od nich Pochodnych", opracowany przez polonistów Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Wileńskiego. Niestety, z powodów technicznych jest obecnie niedostępny dla odbiorców.

Aktualność pracy. Praca stanowi pewną próbę uporządkowania/usystematyzowania pisowni w języku polskim nazw geograficznych z terenu Litwy. O ile w języku ogólnopolskim nazwy z obszaru Litwy, które określają znane miejscowości, są dobrze utrwalone, o tyle w polszczyźnie na Litwie wykazują liczne wahania postaci fonetycznej i morfologicznej. Stąd wynikają współcześnie problemy poprawnościowe.

Przedmiotem badań były litewskie nazwy miejscowe i wodne oraz ich odpowiedniki polskie.

Cel i zadania pracy. Celem pracy jest przedstawienie i omówienie niektórych prawidłowości i mechanizmów tworzenia odpowiedników polskich dla nazw litewskich, zarówno na terenie Wileńszczyzny, gdzie tradycja polska jest szczególnie trwała i gdzie te odpowiedniki funkcjonują na co dzień, jak też na obszarach pozostałej części Litwy, gdzie ekwiwalenty polskie sprawiają użytkownikom polszczyzny liczne kłopoty i różnią się od gramatyki nazw pospolitych.

Podstawowe zadania pracy:

1. Zapoznanie się z zagadnieniami i problemami poprawnościowymi z zakresu nazewnictwa dwujęzycznego litewsko-polskiego.
2. Wyekscerpowanie nazw miejscowych i wodnych z obszaru Litwy (na podstawie *Mapy Republiki Litewskiej*, opracowanej przez Bogusława R. Zagórskiego i Krzysztofa Główni, Celestynów 1991).
3. Analiza zgromadzonego materiału językowego, próba uporządkowania pisowni.
4. Porównanie wyników z wcześniejszymi badaniami z tego zakresu, wysunięcie wniosków.

Źródła. Jako podstawowe źródła posłużyły następujące opracowania i mapy:

- Jan Otrębski, *Slawizacja litewskich nazw wodnych i miejscowych* [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, Seria 2, Językoznawstwo, Warszawa 1963, s. 267-286.
- Halina Karaś, *O potrzebie słownika normatywnego polskich nazw miejscowych z obszaru Litwy*, [w:] *Znaczenie. Tekst. Kultura*, pod red. A. Kozłowskiej i A. Świątek, Warszawa 2014, s. 153-162.
- Halina Karaś, *Wariantywność niektórych nazw miejscowych w polszczyźnie gwarowej na Litwie*, [w:] *Szkice onomastyczne i dialektologiczne*, red. Ewa Dziegiel, Tomasz Korpysz, Warszawa 2013, s. 183-198.
- *Nazewnictwo geograficzne świata. Europa*, z. 11, cz. I, Litwa, Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej przy Głównym Geodecie Kraju, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Warszawa 2009, s. 116-130.

http://ksng.gugik.gov.pl/pliki/zeszyty/zeszyt_11.pdf

- *Zmiany polskich nazw zawartych w "Urzędowym wykazie polskich nazw geograficznych świata"*, oprac. na podstawie protokołów z posiedzeń Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej Maciej Zych, stan na 4 listopada 2015 roku, [Litwa] s. 5. http://ksng.gugik.gov.pl/pliki/zmiany_w_uwpngs.pdf

- Jan Grzenia, *Słownik nazw geograficznych z odmianą i wyrazami pochodnymi*, oprac. red. Aleksandra Kubiak-Sokół, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.

- *Lietuvos Respublikos žemėlapis // Mapa Republiki Litewskiej*, oprac. Bogusław R. Zagórski, wyk. Krzysztof Głównia, Celestynów 1991.

Więcej zob. [w:] Bibliografia

Metoda badawcza. W niniejszej pracy wykorzystano opisową metodę badań. Materiał został wyekscerpowany na podstawie *Mapy Republiki Litewskiej*, opracowanej przez Bogusława R. Zagórskiego i Krzysztofa Głównia, Celestynów 1991.

Zakres badawczy. Analizie językowej poddano nazwy miejscowe i wodne z obszaru Litwy w wersji dwujęzycznej.

Układ pracy. Praca składa się ze *Wstępu* oraz dwóch podstawowych rozdziałów. W rozdziale pierwszym omówiono założenia teoretyczne pracy, dotyczące pojęcia onomastyki, konkretnie nazw geograficznych - miejscowych oraz wodnych, ich klasyfikacji. Rozdział drugi prezentuje analizę materiału językowego. Omówiono tu poszczególne problemy poprawnościowe odpowiedników polskich litewskich nazw miejscowych oraz wodnych. Wybrane przykłady pochodzą z materiału pracy (mapy), w niektórych przypadkach wykorzystano analogiczne przykłady z artykułu Jana Otrębskiego (Otrębski, 1963). Wnioski z przeprowadzonej analizy podano w *Podsumowaniu*. Uzupełnienie zasadniczego tekstu pracy stanowią *Bibliografia* oraz *Aneks*, zawierający dołączoną mapę (skan).

I. NAZWY GEOGRAFICZNE. ZAGADNIENIA TEORETYCZNE

1.1. Nazwy terenowe (mikrotoponimy)

Toponimia, inaczej nazwy geograficzne, są obszarem wielu badań naukowych. Są to między innymi nazwy (Kaleta, 1998:467-478):

1. lokalne,
2. terenowe,
3. górskie,
4. wodne,
5. miejskie.

W wielu sytuacjach zdarza się, że tego typu nazwy odnoszą się do miejsca, w którym tak naprawdę nie ma jakichkolwiek przedmiotów w tytule lub przestrzeni, która w danym czasie całkowicie zniknęła z powodu wielu zmian historycznych (Mrózek, 1998:231).

Nazwy obiektów terenowych stosowane są przede wszystkim przez mieszkańców najmniejszych miejscowości, jak i również mikro wspólnotach rodzinnych.

Wartym uwagi jest fakt, że w licznych społecznościach wiejskich są swoje nazwy, czyli:

1. pola,
2. lasy,
3. łąki.

Zgodnie z analizą literatury przedmiotu nawiązując do przedstawianych nazw terenowych przedstawiono zasady związane z klasyfikacją zarówno formalną, jak i wyłącznie semantyczną.

Lokalny system mikro-toponimiczny używany w środowiskach wiejskich obejmuje nazwy:

1. pól,
2. nazwy gruntów niezamieszkanych obiektów,
3. nazwy małych obiektów wodnych.

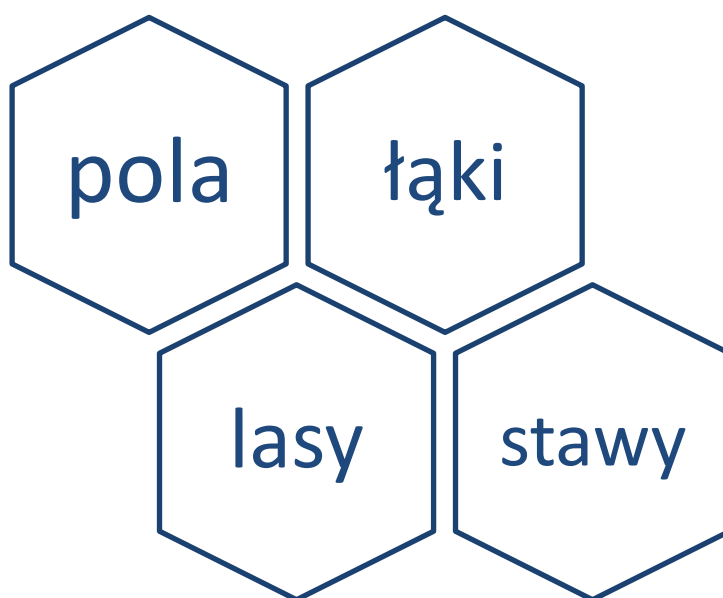
Nazwy te pojawiają się razem z popularnymi słowami w codziennym języku mieszkańców wioski i służą do przekazywania informacji o otaczającym świecie i określania lokalizacji (Mrózek, 1998:231).

Nazwę terenową interpretuje się przede wszystkim jako słowo, które utraciło swoje pierwotne znaczenie, czyli możliwość określenia podstawowych cech obiektu, ale jest definiowane jako słowo, które może określać możliwości witryny w określonym kręgu

społecznym i staje się popularne bez jakiejkolwiek utraty pierwotnego znaczenia, jeżeli chodzi o mikrotoponimy (Mrózek, 1998:234).

Nazwy mikroregionów nie są potwierdzane w spisie ludności i na listach oficjalnych, odgrywają rolę w nieformalnej komunikacji ustnej i są ograniczone przez kontakt w języku osobistym oraz lokalnym. W ten sposób istnieje wiele sposobów opisywania i klasyfikowania nazw mikrotoponimicznych (Kornaszewski, 1986:15). Kluczowe obiekty w tym zakresie przedstawia schemat nr 1.

Schemat nr 1. Przykładowe obiekty

Źródło: Opracowanie własne

Analizując schemat 1. należy wskazać, że do kolejnych równie istotnych zalicza się te wyszczególnione poniżej:

1. drogi,
2. rowy,
3. parki,
4. wzniesienia.

Jednoznaczne formy bytów utworzone przez przeniesienie rzeczowników apelatywnych do mikro-nazw miejsc mają zróżnicowane znaczenie. Ich treść zależy od znaczenia nazwy używanej do określenia obiektu na miejscu i stanowi podstawę opisu w klasyfikacji

motywacji semantycznej. Normalna grupa nazw wyprowadzona z formularza zawiera nazwy pól utworzone w wyniku zmiany trybu odkształcenia.

W jednoelementowej grupie nazw mikrotoponimicznych wiele struktur wyróżnia się liczebnością. W tej grupie nazw o procesach onimizacji (czyli przeniesienie wyrazów pospolitych do klasy toponimów miejskich) i transonimizacji (czyli przeniesienie innych nazw własnych do klasy onimów nazywających obiekty występujące w przestrzeni miejskiej) w strukturze liczby pojedynczej decydują także semantyczne zmiany kategorii liczbowych w funkcji onimizacji.

Zmiana kategorii liczb odzwierciedla trend w celu formalnego odróżnienia popularnych słów używanych w funkcji nazwy pola od ich użycia jako nazw pojęć. Badacze klasyfikują wiele nazw pól jako nazwy pochodne lub nazwy podstawowe, ponieważ mogą one wynikać z pierwotnej liczebności lub rozdzielności obiektów w polu, więc nie jest możliwe podjęcie jednoznacznej decyzji co do nazw drugorzędnych (Kornaszewski, 1986:19).

Za zaawansowaną uważa się formalną analizę językową struktury nazw mikromiejscowych, która pomija różne czynniki związane z tworzeniem nazw w fazie przednominacyjnej, które są istotne dla określenia semantycznej i motywacyjnej charakterystyki poziomu nominacji. Rzeczowniki pospolite odwracają liczbę, tworząc oddzielne formy reprezentujące wartości tej kategorii. Zarówno liczba pojedyncza, jak i liczba mnoga mają tę samą funkcję, ale liczba pojedyncza jest częściej używana. Nazwa własna jest w liczbie pojedynczej lub mnogiej (Borek, 2002:5).

W lokalnym systemie mikro-toponimicznym oprócz jednoelementowych wrogich jednostek występują również złożone elementy nazewnictwa. Są to zwykle dwie kombinacje, których nie obejmuje trend redukcji elipsy (Borek, 2002:9).

Tabela nr 1 przedstawia podział analizy semantyczno-motywacyjnej nazw terenowych.

Tabela nr 1. Analiza semantyczno – motywacyjna nazw terenowych

Nazwy topograficzne	1. Lokalizujące 2. Kierunkowe 3. Charakteryzujące
Nazwy dzierżawcze	
	1. Połączone z kulturą rolną 2. Informujące o obiektach kultury,

Nazwy kulturowe	zarówno materialnej, jak i przemysłowej 3. Związane ze stosunkami prawnymi i własnościowymi 4. Dotyczącymi szeroko pojętej komunikacji
-----------------	---

Źródło: Opracowanie własne

W społecznościach komunikacji wiejskiej eliptyczne nazwy przyimków są używane jako ogólna struktura nazw mikro-miejsc do identyfikacji obiektów na miejscu. Ich status wyłączny związany jest z funkcją apelacyjną wskaźnika relacji przestrzennych i tak czy inaczej stał się przedmiotem wielu analiz w pracach (Kaleta, 1998:467-478).

Nazwy te są wynikiem formalnej transformacji struktury wieloelementowej w określonej sytuacji komunikacyjnej, co pozwala na ograniczenie mechanizmu identyfikacji członków. W dziedzinie ochrony środowiska i nominacji dziennej główną funkcją jest funkcjonowanie w ramach dwóch modeli imiennych (Gliwa, 2014:57).

Pierwszy model zawiera pojedyncze i pochodne mikro-nazwy miejsc, nie pochodne i pochodne mikro-nazwy miejsc, podczas gdy drugi model zawiera kombinacje słów i nazw przyimkowych.

Kolejna tabela nr 2 przedstawia analizę strukturalno–gramatyczną nazw terenowych.

Tabela nr 2. Analiza strukturalno - gramatyczna nazw terenowych

Nazwy prymarne	1. W formie liczby pojedynczej 2. W formie liczby mnogiej
Nazwy komponowane	1. Z pierwszym członem przymiotnikowym 2. Z pierwszym członem rzeczownikowym w dopełniaczu 3. z pierwszym członem rzeczownikowym i drugim w formie wyrażenia przyimkowego

Nazwy w postaci wyrażen przyimkowych	1. z przyimkiem do 2. z przyimkiem koło 3. z przyimkiem na 4. z przyimkiem od 5. z przyimkiem po 6. z przyimkiem pod 7. z przyimkiem przy 8. z przyimkiem u 9. z przyimkiem w 10. z przyimkiem za
--------------------------------------	--

Źródło: Opracowanie własne

1.2 Nazwy miejscowości

Nazwy miejscowości, nazwy miejscowe, ojkonimy, lub niekiedy nazwy osad zamieszkałych – to wszystko terminy określające nazwy wsi, miast, ale też części wsi, leśniczówek, kolonii itp.

Językoznawcy i historycy niejednokrotnie próbowali dokonać klasyfikacji słowiańskich, w tym i polskich nazw miejscowości. Co pozwoliło podzielić skarbiec nazw miejscowości według charakterystycznych kategorii (np.: pochodzenie, znaczenie, budowa słowotwórcza, czas powstania, zróżnicowanie geograficzne) (Rzetelska-Feleszko, 1993:406).

Na podstawie badań historycznych i językoznawczych powstały dwie konkurujące klasyfikacje, to *klasyfikacja semantyczno – etymologiczna* Witolda Taszyckiego (1946 r.) oraz *strukturalno – gramatyczna* autorstwa Stanisława Rosponda (1957 r.).

Standaryzacja W. Taszyckiego grupuje nazwy według dwóch typów: nazwy miejscowe, które niegdyś były nazwami zbiorowymi ludzi oraz nazwy miejscowe, które historycznie i etymologicznie zawsze były nazwami miejsc (Taszycki, 1946:228-268). Typy nazw obu grup przedstawia następująca tabela:

Tabela nr 3. Klasyfikacja nazw miejscowości według W. Taszyckiego

Nazwy miejscowe, które początkowo były nazwami zbiorowymi ludzi	1. Patronimiczne 2. Służebne 3. Etniczne 4. Rodowe
---	---

Nazwy miejscowe, które historycznie i etymologicznie zawsze były nazwami miejsc	1. Dzierżawcze 2. Topograficzne 3. Kulturowe 4. Zdrobniałe
---	---

Źródło: Opracowanie własne

Nazwy *patronimiczne* powstawały od imion lub nazwisk, czy też godności chrześcijańskich. Nazwy te pochodzą więc od imienia ojca (patronimika). Najczęstszymi sufiksami takich nazw są *-ice*, *-owice*, np.: *Janowice*, *Marcinowice*, *Biskupice*.

Nazwy *szluzebne* tworzone były od nazw zajęć, rzemiosła, zawodów mieszkańców osady. Nazwy te powstawały przez bezpośrednie przeniesienie z nazw zawodów, zawsze w liczbie mnogiej, to np. *Krawce*, *Szewce*, *Kowale*. W niektórych zaś zaszła zmiana zakończenia *-icy*, *-cy*, *-arze* na *-iki*, *-ce*, *-ary*, np. *Rybaki* od rybacy, *Strzelce* od strzelcy itp.

Nazwy *etniczne* – do tej grupy nazw miejscowych przenosiły się nazwy, które były tworzone w zależności od pochodzenia grup ludzi. Pierwotnie określały grupę ludzi według charakterystycznych cech wyglądu, preferencji żywieniowych, pochodzenia z pewnego terenu itd. Nazwy te zazwyczaj występują w liczbie mnogiej (np. *Czechy*, *Gnaty*) lub z sufiksami *-any*, *-ice*, *-owice*, *-ewice*, (np. *Mogilany*, *Jeziorany*, *Zabłocice*) (Taszycki, 1946:228-268).

Nazwy *rodowe* występujące również w liczbie mnogiej nazwy miejscowe, które powstały od nazw rodowych jakiejś grupy ludzi, ale również od imion i przezwisk (Rzetelska-Feleszko, 1993:409). Nazwy te przenoszone były bez zmian słowotwórczych i przyrostków, co odróżnia je od nazw patronimicznych, to np. *Bogdany*, *Długosze*, *Rakojady*.

Drugą dużą grupę tworzą nazwy miejscowości, które od początku pojawiały się właśnie po to, by określić nazwę osady. Wśród nich dużą grupę tworzą *nazwy dzierżawcze*, które tworzone były od imienia lub przezwiska właściciela lub założyciela osady. Nazwy dzierżawcze tworzone dodając do nazw osobowych przyrostki, najczęstsze, które zachowały się do dziś, to np. *-ów*, *-ow*, *-owa*, *-owo*, *-ew*, *-ewa*, *-ewo*, czyli np. *Piotrków* od *Piotr*, *Chmielewo* od *Chmiel*, *Hermanów* od *Herman*. Na szczególną uwagę zasługują toponimy od imion żeńskich, dodając przyrostki *-in*, *-ów*, *-ówka* np. *Helenów* od *Helena*, *Zofijówka* od *Zofii*.

Nazwy Topograficzne jak podpowiada nazwa, wskazują na cechy topograficzno-geograficzne, tzn. dosłownie określają teren, np. uwzględniające ukształtowanie terenu – *Jama, Górki*, określające miejscową florę – *Jodłownik, Dąbrowa*, faunę – *Kaczkowo, Niedźwiadna* (Rzetelska-Feleszko, 1993:412).

Nazwy Kulturowe określają kulturowe tradycje i zwyczaje osób, zamieszkujących dane osady. To nazwy pochodzące od działalności człowieka w kulturze rolnej, np.: hodowla, leśnictwo, rolnictwo, budownictwo – *Poręba, Krowodrza, Kuźnica*, czy w kulturze społecznej i duchowej – *Wola, Kościelec, Poświętne* (Rzetelska-Feleszko, 1993:412).

Nazwy Zdrobniałe lub inaczej *relacyjne* ukształtowały się na podstawie egzystujących już nazw geograficznych, lub w procesie przeniesienia nazw z jednych na drugie obiekty (Malec, 2003:16). Są to:

- 1) Zdrobnienia – *Gródek* od *Grodu*
- 2) Wskazujące na miejsce – *Zaodrze* – za Odrą
- 3) Pamiątkowe – *Grunwald* jako dzielnica Poznania

Nazwy relacyjne powstają również, gdy od nazwy wsi tworzone są nazwy rzek i odwrotnie – wieś *Biała* – rzeka *Bielica*, taki sam obustronny proces od nazw jezior *Charzykowy* – *Jezioro Charzykowskie* (Rzetelska-Feleszko, 1993:413).

1.3 Nazwy wodne (hydronimy)

Spółeczne funkcje nazw wód są różne: nazwy dużych rzek, jezior i kanałów są ogólnokrajowe, a nazwy mniejszych obiektów znane są głównie społecznościom lokalnym. Niektóre obiekty mają tylko jedną nazwę, ale nawet jeśli współistnieje kilka terminów, jest ona powszechna, dlatego wymagana jest standaryzacja - tylko jedna nazwa jest ustalana dla każdego obiektu wodnego.

Nazwy obiektów wodnych są bardzo ważne w interakcji społecznej, a także są bardzo pomocne w pozycjonowaniu w tej dziedzinie. Nic dziwnego, że od czasów starożytnych odnajdujemy odniesienia do nich w dokumentach pisanych.

Wraz z powstaniem polskich kancelarii, dokumenty z dużą liczbą polskich synonimów zaczęły pojawiać się często w formie łacińskiej. Ze względu na ówczesną niedokładność

wykresów, średniowieczne zapisy często powodowały trudności interpretacyjne. Wraz z rozwojem współczesnych krajów i ich zarządzania administracyjnego, liczba zapisów różnych nazw wód w różnych źródłach wody stale rośnie. Zalicza się do nich:

1. inwentarze,
2. akty sądowe,
3. lustracje,
4. spisy podatkowe,

W późniejszym etapie zalicza się następujące źródła:

1. szkice,
2. plany w zakresie terenowym,
3. mapy topograficzne,
4. słowniki geograficzne,
5. monografie hydronimiczne,
6. atlasy.

We współczesnych grupach synonimów jest kilka warstw. Najstarsze wywodzą się z okresu przedpolskiego, a nawet przedślówiańskiego i kojarzą Polskę z wielką rodziną indoeuropejską (Rzetelska-Feleszko, 1993:414). Wskazuje się tutaj na nazwy rzek, które przedstawia schemat nr 2:

Schemat nr 2. Nazwy rzek i mórz

Źródło: Opracowanie własne

Uważa się, że nazwy te mogą pojawiać się jeszcze w okresie słabego zróżnicowania grup językowych należących do rodziny języków indoeuropejskich. Dziś, po stuleciach zmian językowych, nazwy te nie mają wyraźnej motywacji dla użytkowników, ale, jak ustalili lingwiści, można wyróżnić dziesiątki znaczących rdzeni (Duma, 1999:103). Zalicza się do nich następujące wyrazy:

1. strumień,
2. woda,
3. jezioro,
4. potok,
5. głęboki,
6. staw,
7. studnia.

Do najważniejszych cech językowych w tym zakresie zalicza się kolejno cechy:

1. znaczeniowe,
2. dźwiękowe,
3. słotwórcze.

W polskim nazewnictwie wód większość obcych nazw pochodzi z języka niemieckiego, co jest związane ze starożytnymi osadami niemieckimi w Polsce i późniejszymi podziałami. Największą ilość nazw posiadają miejscowości widoczne na schemacie nr 3.

Źródło: Opracowanie własne

Cechy mogą odnosić się do naturalnych cech obiektów lub cech związanych z działalnością gospodarczą człowieka. Pierwsza grupa obejmuje najstarsze lokalne nazwy wód.

Po rozpadzie wspólnoty prasłowiańskiej i jej podziale na wiele języków toponimia słowiańska, w tym hydronimy, zachowała jednolity charakter. Wśród słowiańskich hydronimów, znajdujących się na terenie Polski wyróżniają się następujące typy strukturalne:

- 1) Nazwy, które były przeniesione bezpośrednio, bez zmian słowotwórczych, np. od przymiotników *biała, sucha* – nazwy rzek *Biała, Sucha*.
- 2) Nazwy, które powstawały za pomocą dodania przyrostków np. słowo *biała* po dodaniu sufiksu tworzy nazwę rzeki *Białka*. Nazwy rzek na terenie Polski zazwyczaj tworzą formanty słowotwórcze takie jak: *-ica, -nica, -owica, -ka*. Jak zauważa Ewa Rzetelska-Feleszko (Rzetelska-Feleszko, 1993:415) większość polskich nazw rzek ma rodzaj gramatyczny żeński, czyli zgodny z rodzajem wyrazów: *rzeka, woda, struga*, zaś większość nazw jezior, zgodnie z rodzajem słowa *jezioro* – rodzaj nijaki, np. rzeka *Krępa, Trzebiocha*, ale jezioro *Długie, Ostrowite* (Rzetelska-Feleszko, 1993:415).
- 3) Nazwy, które tworzą dwa wyrazy, są to zazwyczaj połączenia przymiotnika określającego z rzeczownikiem, np. *Czarna Hańcza, Żarnowska Struga*.

Motywacja słowotwórcza hydronimów przedstawiona jest w kolejnej tabeli:

Tabela nr 4.

Cechy wody	<i>Dobra, Szumiąca</i>
Topografia okolicy	<i>Zatoka, Jeziorna</i>
Rośliny wodne	<i>Borówka, Korzenica</i>
Fauna zamieszkująca wodę i tereny wodne	<i>Karpina, Węży Dół</i>
Od nazw innych rzek, jezior, lasów, gór	<i>Rzeka Wisłok od rzeki Wisła</i> <i>Bużeg od Bug</i>
Od imion, nazwisk, wyrazów pospolitych	<i>Łukaczowa od imienia Łukacz</i> <i>Księży Potok od ksiądz</i>

Źródło: Opracowanie własne

Późniejsze, nowsze polskie nazwy wodne, to:

- 1) Nazwy, które powstały po ukształtowaniu się odrębnego języka polskiego, np. *Młynówka* od wyrazu *młyn*.
- 2) Nazwy wodne tworzone od ojkonimów, np. *Jezioro Charzykowskie* od wsi *Charzykowy*.
- 3) Nazwy pochodzenia obcego (głównie niemieckiego), np. *Waserganek* (niem. *Wassergang*) (Rzetelska-Feleszko, 1993:417).

1.4. Toponimia miejska

Nazwy miejskie i ich przemiany związane z rozwojem osadnictwa oraz rozwojem powiązań administracyjnych i politycznych są ważną częścią historii miast i miasteczek. Na przestrzeni wieków, wraz z rozwojem sieci osadniczych, zasób nazw miejscowości w odpowiedni sposób uległ wzrostowi (Borek, 1978:34).

Pochodzenie wielu nazw własnych jest ściśle związane z zapisami historycznymi, wyglądem poszczególnych miast i warunkami zagospodarowania przestrzennego. Jak dotąd toponimia jest głównie dziedziną językoznawstwa (Rymut, 1970:289).

Przy określaniu pochodzenia i nazewnictwie zmienności jednostek osadniczych lub ich składników należy wziąć pod uwagę następujące aspekty: zapis historyczny, znaczenie różnych form zagospodarowania przestrzennego oraz wpływ czynników polityczno-administracyjnych (Rymut, 1970:291).

Starsze nazwy dzielnic i ulic powstawały w różnych sytuacjach historycznych (Kwiatek, 1998:848). Analizując je, warto jest wykorzystać metody historyczne, w tym tak zwane pierwsze wykorzystanie (Rospond, 1978:55):

1. historycznych i współczesnych zasobów kartograficznych do ewidencji,
2. analizę dokumentów prawnych,
3. metody inwentaryzacji terenowej.

Pochodzenie wielu lokalnych nazw sięga średniowiecza. Proces nazewnictwa wynika nie tylko z potrzeby łatwiejszego pozycjonowania i oswojenia przestrzeni w tej dziedzinie, ale także z feudalizacji stosunków społecznych i kształtowania się struktur własnościowych. Nazwy miejsc w miastach i miasteczkach w średniowieczu są spontaniczne, proste i zakorzenione w wymiarze (Rospond, 1978:59):

1. społecznym,

2. kulturowym,
3. politycznym.

Trudno jest dokładnie określić, kiedy w średniowieczu pojawił się zwyczaj nazywania ulic w ówczesnych miastach Polski. Najstarsze nazwy ulic są ściśle związane z zagospodarowaniem przestrzeni. Nazwy miejskie w średniowieczu były stałe i często przez wieki funkcjonowały w tej samej lub podobnej formie. W związku z sytuacją polityczną i społecznymi reformami rolnymi, sieć osadnicza przeszła w XIX wieku poważne zmiany, prowadzące do nowych nazw lub zmian nazw istniejących. W tym czasie zauważony jest znaczny wzrost nazw miejskich, w zależności od zmian w sieci osadniczej (Rospond, 1978:59).

Rozwój badań nad terminologią miejską sprzyja rozwojowi odpowiedniej metodologii i terminologii (Šrámek, 2010:23). Zmieniła się również dziedzina badań ontologicznych, która początkowo koncentrowała się na analizie i opisie miejsc oraz nazwisk, a głównym przedmiotem jej badań były nazwy miejscowości i antropologia (Šrámek, 2010:62).

Opinia Kwiryny Handke jest następująca: „[...] tylko dla części nazw zwłaszcza starszych i tworzonych spontanicznie przez mieszkańców w różnych okresach historii miasta można znaleźć uzasadnienie genetyczno-semantyczne. Pozostałe nazwy, szczególnie te, które powstały w wyniku administracyjnych działań urzędów, mają charakter wtórny - są tworzone na zasadzie powielania wcześniejszych wzorów” (Handke, 2005:283).

Inni autorzy byli zdania, że „[...] w XX wieku do tej grupy doszły nazwy odapelatywne i upamiętniające ważne wydarzenia historyczne, miejsca i daty. Z kolei nazwy charakteryzujące wskazujące na cechę ulicy były początkowo stosunkowo rzadkie. Jeśli idzie o motywację, w średniowieczu popularna była motywacja tak zwana posesywna. Najczęściej tworzone nazwy od apelatywnych określeń grup zawodowych, od narodowości, zgromadzeń, wyznań. Następną grupę nazw stanowią nazwy z motywacją kultową, które tworzone były przede wszystkim od imion świętych lub od kościołów pod wezwaniem danego świętego” (por. Data, 2016:84).

Najczęstsza motywacja słowotwórcza nazw miejskich w średniowieczu przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 5.

1. Od topografii miejskiej	<i>Np.: Stawki, Dunaj</i>
2. Od narodów zamieszkujących dane tereny	<i>Np.: Holendry, Muranów</i>

3. Od działalności (handel i rzemiosło)	<i>Np.: Miodowa, Piwna, Tkacka</i>
4. Od nazw zakonów i kościołów	<i>Np.: Bernardyńska, Świętokrzyska</i>
5. Od ważnych budynków miejskich	<i>Np.: Fabryczna, Szpitalna</i>

Źródło: Opracowanie własne

Główną cechą współczesnej toponimii miejskiej jest nazywanie imion własnych (osób, wywodzących się z tego miasta) i wybitnych postaci ściśle związanych z danym miastem. Jednak klasyfikując współczesną motywację słowotwórczą wyodrębniane są dwie grupy (Rzetelska-Feleszko, 1993:418):

Tabela nr 6.

1. Od nazw własnych:	a) osobowych b) etniczno-geograficznych c) nazw miejscowości d) obiektów topograficznych
2. Od wyrazów pospolitych:	a) nazwań ludzi b) działalności ludzi c) obiektów kulturowych d) apelatywów przyrodniczych i topograficznych e) faktów historycznych

Źródło: Opracowanie własne

1.5. Z prac Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych Poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej przy Głównym Geodecie Kraju, dotyczących nazw geograficznych z terenów Litwy

Dla obiektów geograficznych wymienionych na liście Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej (dalej: KSNG) podano dwie nazwy:

1. polskie nazwy geograficzne,
2. odpowiadające im nazwy oryginalne.

Należy zaznaczyć, że KSNG normalizuje tylko polskie nazwy geograficzne, nie normalizuje endonimów (nazw obiektów geograficznych w językach używanych na obszarze,

gdzie dany obiekt się znajduje), a polskie nazwy geograficzne są jedynymi rekomendowanymi polskimi nazwami geograficznymi. Brak wzmianki o obiekcie jest równoznaczne ze stwierdzeniem, że komisja nie rekomenduje używania polskiej nazwy, nawet jeśli nazwa ta występuje w niektórych publikacjach (<http://ksng.gugik.gov.pl/wpngs.php>).

Nazwy geograficzne każdego kraju lub regionu są uporządkowane według kategorii. Wpisy odnoszące się do pojedynczego obiektu na początku zawierają polski odpowiednik nazwy, dalej – nazwa oryginalna w języku państwowym. Nazwy zapisane są łacińskimi literami, w wypadku, jeśli oryginał występuje w innym alfabecie. Po nazwie podane są współrzędne geograficzne obiektu.

Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polski już w większości unormowała i opublikowała polskie nazewnictwo geograficzne Litwy. Ostatnio rozszerzona została lista nazw miejscowości regionu Litwy, wprowadzono wiele polskich odpowiedników litewskich nazw miejscowości, które w okresie przedwojennym należały do Polski, zwłaszcza miejsc, obecnie zamieszkałych przez mniejszości polskie. Większość tych miejscowości zachowała swoje przedwojenne nazwy, które zostały jedynie przetłumaczone na nowy język urzędowy lub dostosowane do nowych litewskich zasad ortografii lub wymowy (Protokół 61. Posiedzenia Komisji...).

Jednak dotychczas brakuje należytego upowszechnienia, dlatego większość Polaków na Litwie ma trudność z oswojeniem poprawnych odpowiedników toponimów. Nie znając poprawnych form, często nawet mających długą tradycję nazewniczą, nierzadko są używane lituanizmy, np.: *Zarasy*, *Alitus*, *Lentwaris*, *Warena* itp. Czyli nazwy litewskie zaadaptowane do polszczyzny – mają polskie końcówki, ale zachowują litewskie przyrostki typu: -as, -ys, -is, stąd: *do Alitusa*, *w Alitusie*, *z Wareny*, *do Wareny*, *z Lentwarysa*, *w Lentwarysie*. Członkowie Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Kraju uważają, że polskie toponimy są eliminowane ze sfery publicznej na Litwie, nawet na obszarach, które zwarcie zamieszkują Polacy. KSNG zgłosiła też propozycję przesłania samorządom wileńskiemu i solecznickiemu wykazu polskich nazw geograficznych Litwy by między innymi popularyzować stosowanie polskich odpowiedników litewskich nazw geograficznych.

Posiadamy obszerny zbiór zestandaryzowanej polskiej toponimii opracowanej przez KSNG. Jednak nazwy miejscowości występują w mianowniku. A to właśnie odmiana toponimów sprawia najwięcej trudności, czy też ustalenie poprawnych form nazw mniejszych miejscowości, które nie są uwzględnione w wykazach KSNG.

Jak już sygnalizowano we *Wstępie* niniejszej pracy, w 2019 roku na portalu internetowym "Wilnoteki" ukazał się "Normatywny Słownik Polskich Nazw Miejscowych z Obszaru Litwy i Wyrazów od nich Pochodnych", opracowany przez polonistów Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Wileńskiego. Niestety, z powodów technicznych jest obecnie niedostępny dla odbiorców. Celem tego słownika było m.in. rozstrzygnięcie co do postaci polskich odpowiedników współczesnych litewskich nazw miejscowych z obszaru Litwy, ich odmiany oraz pochodnych od nich formacji, przede wszystkim przymiotników odmiejscowych i nazw mieszkańców (zob. Karaś, 2021:527).

II. CZĘŚĆ MATERIAŁOWA

2.1. Analiza zgromadzonego materiału językowego

2.2.1. Wokalizm

1) *a*

Litewskiej samogłosce *a* odpowiada w większości wypadków polskie *o*, bez względu na jej pozycję w wyrazie:

w nagłosie: *Alytus* – *Olita*, *Alovė* – *Olawa*, *Ašminta* – *Oszminta*

w śródgłosie: *Dainava* – *Dajnowo*, *Subata* – *Subocz*, *Zibalai* – *Zyboły*, *Antašava* – *Antoszew*

w wygłosie: *Sasnavą* – *Sosnowo*, *Ignalina* – *Ignalino*, *Garliava* – *Godlewo*

Rzadziej obserwuje się zamiast litewskiego *a* – polskie *a*. W zgłosie pierwszej bywa to zwykle wtedy, gdy, jak twierdzi J. Otrębski (Otrębski, 1963:269), jest ona nieakcentowana: *Bartninkai* – *Bartniki*, *Šakyna* – *Szakinów*, *Barzdai* – *Barzdy*.

W zgłoskach akcentowanych jest to zjawisko częstsze:

Upyną – *Upina*, *Uteną* – *Uciana*, *Maišiagalą* – *Mejszagoła*, *Ramygalą* – *Remigoła*

Jak zauważył Otrębski (Otrębski, 1963:269), w pozycji po spółgłosce palatalnej, tj. *l'* i *r'*, samogłosce *a* odpowiada polskie *e*, np.: *Kriaunas* – *Krewno*, *Kliava* – *Klewa* (lewy dopływ rzeki Gauja).

Tylko w trzech wypadkach litewskiej samogłosce *a* odpowiada polskie *e* po spółgłoskach niepalatalnych, np.: *Vandžiagala* – *Wendziagoła*, *Ramygala* – *Remigoła*, *Mielagėnai* – *Mielegiany*.

Odpowiednikiem litewskiej miejscowości nadmorskiej *Palanga* jest polskie *Poląga*. Jest to jedyny przykład na przekształcenie litewskiego połączenia *an(q)* w polskie *ą* (Otrębski, 1963:269).

2) o

Litewskie *o* długie w odpowiednikach polskich nazw litewskich zmienia się w *a*, zarówno w nagłosie: *Obeliai* – *Abele*,

jak i w śródgłosie, bez względu na akcent, np.:

Jonava – *Janów*, *Molėtai* – *Malaty*, *Vaidotai* – *Wojdaty*, *Noragėliai* – *Naragiele*.

Rzadziej występuje odpowiedniość *o* : *o*:

Dotnuva – *Dotnów*, *Raudonė* – *Raudoniany*, *Dovilai* – *Dowile*.

3) e

Samogłosce litewskiej *e* krótkiej odpowiada polskie *e*. Obserwować to można w nagłosie, np.:

Eleja – *Elej*, *Elektrenai* – *Elektreny*, *Erzvilkas* – *Erzwilki*

i w śródgłosie w bezprzyciskowych zgłoskach początkowych oraz gdy po *e* następuje spółgłoska palatalna:

Vepriai – *Wieprze*, *Veliuona* – *Wielona*, *Gelvonai* – *Gielwany*.

Zjawisko to ilustrują również nazwy o przyrostku *-eliai*:

Turgeliai – *Turgiele*, *Rageliai* – *Ragiele*.

Niekiedy litewskie *e* odpowiada polskiemu *ą* lub *o* z poprzedzającą spółgłoską palatalną w zgłoskach podprzyciskowych, gdy po niej znajduje się spółgłoska niepalatalna, np:

Utena – *Uciana*, *Šeduva* – *Szadów*, *Letvaris* – *Landwarów*.

Dwa przykłady ilustrują również odpowiedniość *en(q)* litewskie : *ę* polskie, np.:

Venciūnai – Więciuny, Švenčionys – Święciany.

4) ė

Odpowiednikiem lit. ė długiego najczęściej jest pol. a, powstałe w wyniku przegłosu (przed spółgłoską palatalną lub zdyspalatalizowaną), np.:

Molėtai – Malaty, Varėna – Orany, Darbėnai – Dorbiany

Odpowiedniość lit. ė : pol. a zachowuje się również w wygłosie:

Sudervė – Suderwa, Kinė – Kiena, Lušė – Łusza, Binė – Biena (prawy dopływ rzeki Merkys)

Litewskiemu ė odpowiada również niekiedy pol. e, poprzedzane spółgłoską palatalną lub zdyspalatalizowaną, np.:

Verėduva – Werędowo, Klaipėda – Kłajpėda, Usėnai – Useny.

Wyjątkowo odpowiedniość ė – ej ilustruje nazwa *Kėdainiai – Kiejdany*. (por. Karaś, 2021:529).

5) i

Litewskie i krótkie w większości wypadków jest oddawane przez polskie i, zarówno w nagłosie: *Ignalina – Ignalino, Ilgižiai – Ilgize*, jak też w śródgłosie: *Gįžai – Gize, Vilnius – Wılno, Dubingiai – Dubinki*.

Przed j, l, r, m, n odpowiedniość ta wygląda inaczej: lit i : pol. e (po palatalnych lub zdyspalatalizowanych – wynik rozszerzenia artykulacji wysokiej w kierunku e) (por. Otrębski 1963:272) – *Kinė – Kiena, Virbalis – Wierzbołów, Druskininkai – Druskieniki*.

W ekwiwalentach polskich samogłoska lit. i po poprzedzającej zdyspalatalizowanej jest oddawane przez y, np.: *Tirkšliai – Tyrkszle, Pošilė – Poszylany, Grigaičiai – Grygajcie*.

6) y (*i*)

Litewskie y (*i*) długie w polskich ojkonimach występuje jako i:

Upyna – Upina, Anykščiai – Onikszy, Dysna – Dżisna (lewy dopływ Dźwiny)

lub y, np.:

Tryš̄kiai – Tryszki, Katyč̄iai – Kotyca, Žygaič̄iai – Żygajcie, Tytuvėnai – Cytowiany.

7) ai

Litewski dyftong ai, odziedziczony z języka praindoeuropejskiego, w polskich odpowiednikach występuje niekiedy jako słowiański -aj, np.:

Dainava – Dajnowo, Klaipėda – Kłajpada, Grigaičiai – Grygajcie.

Częściej jednak lit. ai odpowiada:

-oj (co wynika ze zwykłej odpowiedniości *a* : *o*), np.: *Strūnaitis – Strunojcie, Josvainiai – Jaswojnie, Rukainiai – Rukojnie,*

lub -ej: *Baisiogala – Bejsogala, Suvainiškis – Suwejnizski, Maišiagala – Mejszagoła.*

W wygłosie dyftong ai jest oddawany przez polskie:

-e: (końcówka l.mn.) *Verpiai – Wieprze, Lazdijai – Łódzdieje;*

-i: (końcówka l.mn.) *Balninkai – Bolniki, Bartninkai – Bartniki, Daugai – Daugi;*

-y: (końcówka l.mn.) *Venciūnai – Wienciuny, Daujėnai – Dowiany, Juknaičiai - Jugnaty.*

8) ei

Dyftong litewski ei, również odziedziczony z języka praindoeuropejskiego występuje w przykładach jako ej:

Eišiškės – Ejyszyszki, Ceikiniai – Cejkinie, Mažeikiai – Możejki, Seivai – Sejwy (jezioro)

rzadziej jako e: *Raseiniai – Rosienie, Seimyniškiai – Siemieniszki*

9) ie

Dyftong litewski ie jest kontynuowany w polszczyźnie przez e z poprzedzającą spółgłoską palatalną lub zdyspalatalizowaną, np.:

Vievis – Jewie, Griežė- Greže, Priekulė – Prəkule, Viešvėnai – Wieszwiany.

W poszczególnych nazwach odpowiedniość ta jest nieco inna: -ie : i (y) po spółgłoskach palatalnych lub zdyspalatalizowanych:

Žiežmariai – Żyżmary, Viešvilė – Wyszwił.

10) u

Litewskiemu u odpowiada prawie wyłącznie polska u, zarówno w nagłosie, np.:

Utena – Uciana, Usėnai – Useny,

jak i w śródgłosie: *Turgeliai – Turgiele, Kuršėnai – Kurszany, Giruliai – Girule, Stupurai – Stupury.*

W niektórych nazwach litewskiemu u odpowiada słowiańskie, względnie polskie o, zarówno w zgłoskach akcentowanych, jak też i w nieakcentowanych:

Verėduva – Weredowo, Šiluva – Szydłowo, Tytuvėnai – Cytowiany, Luknas – Łokna (jezioro)

Po spółgłosce palatalnej litewskie u może być oddane jako i(y): *Šiupyliai – Szypile.*

11) ū

Kontynuacją litewskiego ū długiego jest polskie u. Widać to w nagłosie, przykładowo:

Ūdrija – Udria, oraz w śródgłosie: Grūžiai – Gruże, Jašiūnai – Jaszuny, Rūdiškės – Rudziszki, Grūdas – Grud (jezioro).

Nieliczne są tu przykłady na ū : a i ū : o np.:

Gudziūnai – Gudziąny, Pivašiūnai – Piwoszuny, Gadūnavas – Gadonów.

12) au

Litewskiemu dyftongowi au odziedziczonemu z języka praindoeuropejskiego odpowiada polskie au (tzn. następuje dokładna transpozycja), np.:

Daugai – Daugi, Tauragnai – Tauroginie,

lub aw: *Laukuva* – Ławków, *Šiauliai* – Szawle, *Grušlaukė* – Gruszlówki, *Taurija* – Tawria (rzeka)

czy też ow: *Daugailiai* – Dowgile, *Kaunas* – Kowno, *Daujėnai* – Dowiany.

13) uo

W nazwach polskich litewskiego pochodzenia dyftong uo występuje jako o, np.:

Kruonis – Kronie, *Juodaičiai* – Jodajcie, *Veliuona* – Wielona, *Juoda* – Joda (rzeka)

lub u: *Juodeikiai* – Judejki, *Skuodas* – Skudy, *Luokė* – Łukniki.

14) ui

Dyftong ui jest w ojkonimach litewskich bardzo rzadki. Zachował się on jedynie w dwóch nazwach o tym samym rdzeniu z odpowiednikiem polskim uj:

Buivydžiai – Bujwidze, *Buivydiškės* – Bujwidziszki.

2.2.2. Konsonantyzm

Dyspalatalizacja

Dyspalatalizacja wargowych (*b'*, *v'*, *m'*), np.:

Beržėnai – Berżany, *Sudervė* – Suderwa, *Versekė* – Wersoka, *Nemenčinė* – Niemenczyn.

Dyspalatalizacja przedniojęzykowożębowych:

Telšiai – Telsze, *Teneniai* – Tenenie.

Dyspalatalizacja płynnego *r'* na gruncie polskim (por. Otrębski 1963:277):

Kriūkai – Kruki, *Ariogala* – Ejragoła, *Butrimonys* – Butrymańce.

Znacznie częściej występują przykłady z dyspalatalizacją szeregu spółgłosek szumiących palatalnych *š', ž', č'*, odziedziczonych z epoki prasłowiańskiej (Rospond, 2006:112), np.:

Šilalė – Szylele, Čekiškė – Czekiszki, Sužionys – Sużany, Čiobiškis – Czabiszki, Žiežmariai – Żyżmory.

Spółgłoski t, d przed i, y

- 1) Spółgłoski t, d znajdując się przed samogłoskami i, y były traktowane, jak wskazuje J. Otrębski (Otrębski, 1963:276), dwojako, tzn. uległy albo 1) dyspalatalizacji, występując w brzmieniu t-y, d-y, np.:

Aukštiškiai – Auksztyszki, Kratiškiai – Kratyszki, Tirkšliai – Tyrkszle, Dirvonėnai – Dyrwiany;

- 2) albo wzmocnienie palatalizacji, przybierając brzmienie – c', dz', np.:

Tytuvėnai – Cytowiany, Utena – Uciana.

Substytucja spółgłosek š', ž', č', dž' przez ś, ź, ć, dź

Substytucja – to zastąpienie lub trwałe wyparcie jednego elementu języka przez inny dotychczas rzadziej używany. Ponieważ w języku polskim brak jest litewskich spółgłosek ž', č', dž' ich odpowiednikami są niepalatalne *z, c, dz* lub *z', c', dz'*, np.:

Švenčionys – Świąciany, Vendžiogala – Wendziagoła, Skriaudžiai – Skrawdzie, Gožė – Gozianka (lewy dopływ Wilii)

Protetyczne h-

Protetyczne h- w nazwach polskich występuje w niektórych odpowiednikach nazw litewskich z a- lub o- nagłosowym, np.:

Adutiškis – Hoducinki, Onuškis – Hanuszynki, Ančia – Hańcza (rzeka)

Zanik początkowego w-

Jak zauważa J. Otrębski (Otrębski, 1963:277), w niektórych nazwach polskich dostrzega się brak początkowego w-, co jest skutkiem fałszywej dekompozycji w połączeniach z przyimkiem w-, a więc, np.: w połączeniach w *Warenie*, w – *W* wymawiano jak w- długie, które uległo później uproszczeniu. Połączenie „w *Warenie*” było rozumiane jako „w *Oranach*”.

Varėna – *Orany*, *Valkininkai* – *Olkieniki*, *Vievis* – *Jewie* (jezioro).

(więcej o pisowni nazwy miejscowości *Varėna* w języku polskim w artykule: Dawlewicz <https://zw.lt/opinie/rejon-warenski-czy-rejon-oranski-warena-czy-orany/> dostęp: 2018-03-18).

2.2.3. Uwagi morfologiczne

Niektóre uwagi co do rodzaju gramatycznego i liczby litewskich nazw miejscowych i ich odpowiedników polskich

W tłumaczeniu litewskich nazw miejscowych na język polski często obserwuje się niezgodność co do liczby oraz rodzaju. Jeżeli chodzi o niezgodność rodzajową, to wynika ona między innymi z tego, że w języku litewskim brak jest rodzaju nijakiego (por. Otrębski, 1963:279).

1. Liczba pojedyncza

Litewskie nazwy miejscowe w liczbie pojedynczej są prezentowane przez następujące końcówki rodzajowe:

A. dla rodzaju żeńskiego: -a (-ia), -ė

- Litewskie ojkonimy rodzaju żeńskiego na **-a (-ia)** mają następujące odpowiedniki polskie również w l.p., np.:

rodzaju żeńskiego na -a: *Piliuona* – *Pilona*, *Ašminta* – *Oszminta*, *Gandinga* – *Gondynga*;

rodzaju nijakiego na -owo: *Dainava* – *Dajnowo*, *Šiluva* – *Szydłowo*, *Sasnava* – *Sosnowo*;

rodzaju męskiego na spółgłoskę: *Bauska* – *Bowsk*, *Subata* – *Subocz*, *Raguva* – *Rogów*.

- Nazwom litewskim rodzaju żeńskiego na **-ė** odpowiadają następujące polskie:
 rodzaju żeńskiego na **-a**: *Šiaudinė* – *Szaudynia*, *Lūšė* – *Łusza*, *Sudervė* – *Suderwa*;
 rodzaju nijakiego na **-e**: *Pabradė* – *Podbrodzie*, *Paberžė* – *Podbrzezie*, *Pavarėnis* – *Pooranie*;
 rodzaju męskiego na spółgłoskę: *Viešvilė* – *Wyszwił*, *Janopolė* – *Janopol*.

B. dla rodzaju męskiego: **-as, -is, -ys, -ius**

- Litewskie nazwy miejscowe rodzaju męskiego na **-as** mają odpowiedniki polskie w l.p.:
 rodzaju żeńskiego na **-a**: *Babrunas* – *Bobruna*, *Gardamas* – *Gordoma*, *Vainutas* – *Wojnuta*;
 rodzaju męskiego na spółgłoskę: *Pabaiskas* – *Pobojsk*, *Išlaužas* – *Iślauż*, *Kavarskas* – *Kowarsk*;
 rodzaju nijakiego na **-no**: *Jieznas* – *Jezno*, *Kaunas* – *Kowno*, *Simnas* – *Simno*.

- Litewskim nazwom miejscowym rodzaju męskiego na **-is, -ys** odpowiadają nazwy polskie:
 rodzaju męskiego na spółgłoskę: *Girkalnis* – *Girtakol*, *Papilys* – *Popiel*.

- Litewskim nazwom miejscowym rodzaju męskiego na **-ius** odpowiadają nazwy polskie, np.:
 rodzaju męskiego na spółgłoskę: *Tverėčius* – *Twerecz*;
 rodzaju nijakiego na **-e** lub **-o**: *Radyščius* – *Horodyszcz*, *Vilnius* – *Wilno*.

2. Liczba mnoga

A. Rodzaj żeński w l.mn. prezentują litewskie okronimy na **-iškės**. Odpowiednikami litewskich nazw miejscowych rodzaju żeńskiego w l. mn. są wyłącznie polskie nazwy na **-iszki**: *Eišiškės* – *Ejszyszki*, *Buivydžiškės* – *Bujwidziszki*, *Lavoriškės* – *Ławaryszki*;

B. Rodzaj męski w l.mn. prezentują litewskie nazwy miejscowości na **-ai (-iai), -enai, -ininkai, -ūnai, -ainiai, -iškiai, -ėliai, -aičiai, -ionys**. We wszystkich wypadkach litewskim nazwom miejscowym rodzaju nijakiego odpowiadają polskie nazwy rodzaju nijakiego.

- 1) Dla nazw litewskich na *-ai* – polskie na *-y, i* lub *e*, np.:
Vaidotai – Wojdaty, *Veiveriai* – Wejwery, *Šiauliai* – Szawle, *Stakai* – Stoki;
- 2) Dla nazw litewskich na *-ėnai* (Otrębski 1963:281) – polskie na *-ańce* lub *-any*, np.: *Jakėnai* – Jakańce, *Agluonėnai* – Agloniany, *Beržėnai* – Berżany;
- 3) Dla nazw litewskich na *-ininkai* (por. Otrębski, 1963:281) – polskie na *-niki*:
Druskininkai – Druskieniki, *Medininkai* – Miedniki, *Šalčininkai* – Soleczniki;
(o pisowni nazwy miejscowości *Druskieniki* w języku polskim w artykule: Dawlewicz <https://zw.lt/opinie/dawlewicz-druskienniki-czy-druskieniki/> dostęp 2016-09-17);
- 4) Dla nazw litewskich na *-ūnai* – polskie na *-uny*:
Troškūnai – Traskuny, *Jauniūnai* – Jawniuny, *Magūnai* – Maguny;
- 5) Dla nazw litewskich na *-ainiai* – polskie na *-ojnie* lub *-any*:
Rukainiai – Rukojnie, *Kėdainiai* – Kiejdany, *Josvainiai* – Jaswojnie;
- 6) Dla nazw litewskich na *-aičiai* – polskie na *-ajcie* lub *-aty*:
Grigaičiai – Grygajcie, *Juknaičiai* – Jugnaty, *Juodaičiai* – Jodajcie;
- 7) Dla nazw litewskich na *-ėliai* – polskie na *-ele*:
Turgėliai – Turgiele, *Noragėliai* – Noragiele;
- 8) Dla nazw litewskich na *-iškiai* – polskie na *-iszki*:
Vidiškiai – Widziszki, *Kunigiškiai* – Kunigiszki, *Pilviškiai* – Pilwiszki;
- 9) Dla nazw litewskich na *-onys (-ionys)* – polskie na *-any* lub *-ańce*:
Bezdony – Bezdany, *Bukonys* – Bukańce, *Arnionys* – Orniany.

Litewski *singularis* i odpowiadający mu polski *pluralis*

Obserwuje się sporo nazw miejscowych, których nazwa litewska występuje w formie *singularis*, a odpowiadająca jej polska – w *pluralis*. Są to nazwy rodzaju żeńskiego, jak i męskiego, polskie zaś rodzaju nijakiego.

Dla rodzaju żeńskiego:

- na *-a*: *Bubia* – Bubie, *Šėta* – Szaty;
- na *-ė*: *Tauragė* – Taurogi.

Dla rodzaju męskiego:

- na *-as*: *Dūkštas* – *Dukszty*, *Eržvilkas* – *Erżwilki*, *Salotas* – *Salaty* (jezioro)
- na *-is*: *Kruonis* – *Kronie*, *Mosėdis* – *Mosiady*;
- wszystkie na *-iškis* (21): *Kupiškis* – *Kupiszki*, *Vilkaviškis* – *Wyłkowyszki*;
- na *-us*: *Seredžius* – *Średniki*.

Zestawienia i zrosty

Niekiedy litewskie nazwy miejscowe występują jako wyrazy złożone, a mianowicie są to zestawienia i zrosty, które w podobnej formie obserwujemy również w odpowiednikach polskich.

1. Zestawienia

Zestawienia litewskie są najczęściej tłumaczone na język polski również w formie zestawień, przy czym ma tu miejsce dosłowny przekład obu członów (tj. kalkowanie), np.:

Baltoji Vokė – *Biała Waka*, *Ažuolų Būda* – *Dębowa Buda*, *Naujoji Vilnia* – *Nowa Wilejka*.

Tylko dwa przykłady ilustrują odstępstwo od tej zasady, a mianowicie:

Naujas Strūnaitis – *Strunojcie* i *Nemunėlio Radviliškis* – *Radwiliżki*, gdzie zestawienie w języku litewskim odpowiada w języku polskim wyraz prosty.

2. Zrosty

Nieco inaczej wygląda to na przykładzie zrostów. Zrostom litewskim odpowiadają albo zestawienia w języku polskim, będące kalkami (dosłowne tłumaczenie wyrazu złożonego), np.: *Aukštadvaris* – *Wysoki Dwór*, *Juodšiliai* – *Czarny Bór*, *Naujamiestis* – *Nowe Miasto*, albo zrosty, które są przyswojone fonetycznie i morfologicznie z języka litewskiego: *Laukžemė* – *Ławkożemy* (lit. *laukas* – pole, łąka; lit. *žemė* – ziemia), *Lieplaukė* – *Lęplawki* (lit. *liepa* – lipiec; lit. *laukas* – łąka, pole), *Lauksodis* – *Łauksodzie* (lit. *laukas* – pole, łąka; lit. *sodas* – sad).

Na uwagę zasługują zrosty: *Mariampolė* – *Mariampol* i *Janapolė* – *Janopol*, gdzie 1. rdzeń oznacza imię (*Maria*, *Jan*), a 2. (*-pol*) pochodzi od greckiego „polis” czyli *miasto*.

Ojkonimy litewskie z przyrostkami pochodzenia słowiańskiego typu -ava, -avas

Jak zauważa A. Vanagas (Vanagas, 2004), litewskie nazwy miejscowe na -ava, -avas są w większości wypadków odantroponimicznymi derywatami, powstałymi z niebałtyckich antroponimów, a mianowicie imion i nazwisk hebrajskich, greckich, łacińskich, które ukształtowały się pod wpływem słowiańskiego modelu słowotwórczego. Model ten jest obecnie nieproduktywny i działa jedynie na Litwie południowej w południowo – wschodniej części, gdzie kontakty języka litewskiego z językami słowiańskimi są szczególnie bliskie i długotrwałe. Z tego właśnie terenu pochodzą niektóre przykłady ojkonimów:

Alizava – Alojzów od *Alyzas* – antroponim pochodzenia germańskiego;

Liudvinavas – Ludwinowo od *Ludvina* – antroponim pochodzenia również germańskiego;

Endriejevas – Andrzejewo od *Andriejus* – *Endriejus* – pochodzenia greckiego;

Jokūbavas – Jakubów od *Jokūbas* - pochodzenia hebrajskiego;

Jonava – Janów od *Jonas* – również pochodzenia hebrajskiego;

Miroslavas – Mirosław – pochodzenia słowiańskiego.

Nazwy rzek na -ka lub -anka

Dla języków słowiańskich, w tym też jęz. polskiemu typowe jest tworzenie nazw rzek od nazw miejscowości z końcówkami -ka, -anka. Jak zauważa Otrębski, taka zależność pozostaje również sławizując litewskie nazwy wodne, jednak hydronimy te tworzą się bezpośrednio od polskich odpowiedników litewskich nazw miejscowości, nie zaś od litewskich ojkonimów (Otrębski, 1963:285).

Alšia – Holszanka od nazwy miejscowości *Holszany* – *Alšionys*

Bezdona – Bezdanka od ojkonimu *Bezdany* – *Bezdony*s

Merkys – Mereczanka od ojkonimu *Merecz* – *Merkinė*

Vilnelė – Wilenka od nazwy miejscowości *Wilno* – *Vilnius*

Podsumowanie

1. Polskie odpowiedniki litewskich nazw geograficznych (miejscowych i wodnych) to w przeważającej mierze nazwy dostosowane do polskiego systemu językowego na poziomie fonetycznym i morfologicznym, włączone do odpowiednich modeli fleksyjnych.
2. Etymologii podstaw słowotwórczych tych nazw należy szukać przede wszystkim w języku litewskim (lub innych językach bałtyckich).
3. Dla niektórych nazw litewskich niekiedy są to podstawy bałtosłowiańskie lub zlituanizowane słowiańskie. Ich rozróżnienie wymaga jednak specjalnych badań z zakresem językoznawstwa indoeuropejskiego.
4. Trafiają się też sporadycznie polskie nazwy/odpowiedniki będące częściowymi lub całkowitymi kalkami litewskich nazw miejscowych i wodnych.
5. Wszelkie toponimy - ojkonimy lub hydronimy są pewnego rodzaju zabytkami, nazwami historycznymi, ponieważ przechowują pamięć o pokoleniach, które w swoim czasie zamieszkiwały dany teren. Mogą one być ważnym źródłem do badań naukowych nie tylko dla językoznawców, ale też historyków i innych specjalistów.

BIBLIOGRAFIA

Borek H., 1978, *Nazwy miejscowe jako źródło historyczno-osadnicze*, [w:] *Badania z dziejów osadnictwa i toponimii*, red. J. Janczak, T. Ładogórski, Wrocław, s. 34.

Borek H., 2002, *Rozważania o toponimii*, Onomastica XLVII, Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego, Kraków, s. 5.

Data K., 2016, *Kulturowe uwarunkowania nazw ulic — tradycja i zmiana*, [w:] *Język a Kultura*, 26. *Kulturowe uwarunkowania zachowań językowych — tradycja i zmiana*, red. A. Burzyńska-Kamieniecka, Wrocław, s. 84.

Duma J., 1999, *Studia slawistyczne. 1: Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych*. Białystok, s. 103

Gliwa R., 2014, *Mikrotoponimy i makrotoponimy w pamiętniku Stanisława Pigonia „Z Kom-
borni w świat”*, [w:] *Mikrotoponimia i makrotoponimia. Problematyka wstępna*, pod red. A. Gałkowskiego, R. Gliwy, Łódź, s. 57.

Grzenia J., 2008, *Słownik nazw geograficznych z odmianą i wyrazami pochodnymi*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Handke K., 2005, *Nazewnictwo miejskie*, [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Kraków, s. 283.

Kaleta Z., 1998, *Teoria nazw własnych*, [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko, Warszawa, s. 467–478

Karaś H., 2013, *Wariantywność niektórych nazw miejscowych w polszczyźnie gwarowej na Litwie*, [w:] *Szkice onomastyczne i dialektologiczne*, red. Ewa Dzięgiel, Tomasz Korpysz, Warszawa 2013, s. 183-198.

Karaś H., 2014, *O potrzebie słownika normatywnego polskich nazw miejscowych z obszaru Litwy*, [w:] *Znaczenie. Tekst. Kultura*, pod red. A. Kozłowskiej i A. Świątek, Warszawa, s.

153-162.

Karaś H., 2021, *Założenia Normatywnego słownika polskich nazw miejscowych z obszaru Litwy*, [w:] *Pod znakiem Orła i Pogoni. Polsko-litewskie związki naukowe i kulturowe w dziejach Uniwersytetu Wileńskiego*, zbiór studiów pod red. I. Fedorowicz, M. Dawlewicza, K. Geben, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, s. 526-539.

Karłowicz J., 1863, *Czterysta kilkadziesiąt nazwisk miejscowości litewskich*, *Otbitka z Pamiętnika Fizyograficznego* III, s. 587-589.

Kornaszewski M., 1986, *W sprawie klasyfikacji nazw terenowych. Uwagi i propozycje*, *Onomastica* XXX, s. 5–15.

Kwiatek J., Lijewski T., 1998, *Leksykon miast polskich*, Wyd. Muza, Warszawa, s. 848.

Lietuvos Respublikos žemėlapis // Mapa Republiki Litewskiej, oprac. Bogusław R. Zagórski, wyk. Krzysztof Głównia, Celestynów 1991.

Malec M., 2003, *Słownik etymologiczny nazw geograficznych Polski*, Warszawa, s. 16

Mrózek R., 1998, *Nazwy terenowe*, [w:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko, Warszawa–Kraków, s. 231

Otrębski J., 1963, *Sławizacja litewskich nazw wodnych i miejscowych* [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, Seria 2, Językoznawstwo, Warszawa.

Rospond S., 2006, *Gramatyka historyczna języka polskiego*, Warszawa, s. 112.

Rymut K., 1970, *Toponomastyka w służbie badań historyczno-osadniczych*, *Onomastica*, t. 15, s. 289-291.

Rzetelska-Feleszko E., 1993, *Nazwy geograficzne*, [w:] *Współczesny język polski*, pod red. J. Bartmińskiego, Wrocław, s. 403-421.

Safarewicz J., 1956, *Litewskie nazwy na -iszki*, *Onomastica* II, s. 15-63.

Šrámek R., 2010, *Struktura relacji nazwa własna - rzeczywistość*, [w:] *Nazwy własne a społeczeństwo*, t. 1, red. R. Łobodzińska, Łask, s. 23-62

Taszycki W., 1946, *Słowiańskie nazwy miejscowe. Ustalenie podziału*, Kraków, s. 228–268.

Vanagas A., 2004, *Lietuvos miestų vardai*, Vilnius.

Zdancewicz T., 1976, *Slawizacja bałtyckich nazw terenowych na Pojezierzu Suwalskim*, "Rocznik Białostocki" XIII, s. 613.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

Dawlewicz: Rejon wareński czy rejon orański? Warena czy Orany?, Wilno 2018, <https://zw.lt/opinie/rejon-warenski-czy-rejon-oranski-warena-czy-orany/> (dostęp: 2021-05-01)

Dawlewicz: Druskienniki czy Druskieniki?, Wilno 2016, <https://zw.lt/opinie/dawlewicz-druskienniki-czy-druskieniki/> (dostęp: 2021-05-02)

Nazewnictwo geograficzne świata. Europa, z. 11, cz. I, Litwa, Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej przy Głównym Geodecie Kraju, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Warszawa 2009, s. 116-130. http://ksng.gugik.gov.pl/pliki/zeszyty/zeszyt_11.pdf (dostęp: 2021-04-27)

Zmiany polskich nazw zawartych w "Urzędowym wykazie polskich nazw geograficznych świata", oprac. na podstawie protokołów z posiedzeń Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej Maciej Zych, stan na 4 listopada 2015 roku, [Litwa] s. 5. http://ksng.gugik.gov.pl/pliki/zmiany_w_uwpngs.pdf (dostęp: 2021-04-18)

Protokół 61. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2011, http://ksng.gugik.gov.pl/pliki/protokol_ksng/protokol_ksng-61_posiedzenie.pdf (dostęp: 2021-04-22)

Lietuviškų vietovardžių ir vandenvardžių atitikmenys lenkų kalboje: vertimo problematikos aspektas

Santrauka

Šiame bakalauro darbe pateikiami lietuviškų vietovardžių ir vandenvardžių bei jų atitikmenų lenkų kalboje vertimo problematikos analizės rezultatai. Pirmoje darbo dalyje pristatyta teorija apie vietovardžius ir vandenvardžius. Antra darbo dalis susideda iš kalbinės analizės, kurioje pristatyti ir aptarti kai kurie dėsniniai ir mechanizmai, parodantys kaip sukuriama lietuviškų vietovardžių ir vandenvardžių lenkiški atitikmenys.

Atlikta analizė parodė pavyzdžiui, kad lenkiški lietuviškų vietovardžių ir vandenvardžių atitikmenys dažniausiai yra lietuvių oikonomai ir hidronimai fonetiškai ir morfologiškai pritaikyti lenkų kalbai, o kartais - ir pilni lietuviškų pavadinimų vertiniai (kalkės). Darbe pateikti pavyzdžiai, pakomentuoti, bakalaurnio darbo pabaigoje pateiktos išvados.

Raktiniai žodžiai: vietovardžiai, vandenvardžiai, lenkiški atitikmenys, vokalizmas, konsonantizmas.

Some Polish Equivalents of Lithuanian Oeonyms and Hydronyms: Some Issues of Translation

Summary

This bachelor's thesis presents the results of the translation correctness issues between Lithuanian oeonyms and hydronyms and their Polish equivalents. The first part of the thesis covers the theory of oeonyms and hydronyms. The second part of the work consists of a linguistic analysis, in which some of the regularities and mechanisms are presented and discussed in greater detail, showing how Polish equivalents of Lithuanian oeonyms and hydronyms are created.

The analysis demonstrates that, for instance, the Polish equivalents of Lithuanian oeonyms and hydronyms are mostly Lithuanian oeonyms and hydronyms phonetically and morphologically adapted to the Polish language, and sometimes, full translations of Lithuanian names are used (calques). The work presents examples, insights and conclusions at the end of the bachelor's thesis.

Keywords: oeonyms, hydronyms, Polish equivalents, vocalism, consonantism.

Lietuvos Respublikos žemėlapis // Mapa Republiki Litewskiej, oprac. Bogusław R. Zagórski, wyk. Krzysztof Głównia, Celestynów 1991.

GEOGRAFINIŲ PAVADINIMŲ RODYKLĖ SKOROWIDZ NAZW GEOGRAFICZNYCH

[illegible][illegible]

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖLAPIS
MAPA REPUBLIKI LITEWSKIEJ
© Copyright by B. R. Zagórski & K. Głównia 1990

(ECHNATEON)

ISBN 83-900076-2-6

Druk uniPrint
Wydanie drugie poprawione

Skaudvilė	Skaudvile	B3	Švėnta, u.	Švėntynė, rz.	C3
Skėmiai	Skėmie	B4	Švirintos	Švirintys	B5
Skėmonys	Skėmian	B6	Šyša, u.	Šyszta, rz.	B2
Skėrnemūnė	Skėrtamōn	B3	Šypylis	Šypilė	A4
Skėrvėdžiai	Skėrvėdžiai	C6	Švėkėnė	Švėkėnės	C6
Skuodas	Szkudy	C4	Šūnsakiai	Szumak	C4
Slavikai	Slowiki	C3	Šuvsė, u.	Szuszwia, rz.	B4
Smaĩninkai	Smoninkai	B3	Švėkėnė	Szwėkėnė	B2
Smalovys	Smalovys	C7	Švėkėnė	Szwėkėnė	B2
Smigliai	Smiglie	A5	Švėnčėnėliai	Nowe Śwėciany	B7
Smigiai	Smigie	C5	Švėnčėnys	Śwėciany	B7
Srėdėdėskiai	Srėdėdėskiai	C5	Švėnčėnys	Śwėciany	B7
Staciūnai	Staczuny	B4	Švėntoji	Śwėta Jęziory	A2
Stakiai	Stoki	B4	Švėntoji, u.	Śwėta, rz.	A7
Staklėškės	Stokli	B4	Švėntoji, u.	Śwėta, rz.	B6
Stalgėnai	Stalgėnai	B2	Švėtė, u.	Śwėta, rz.	A4
Stoniskiai	Stoniskis	B2			
Strėva, u.	Strawa, rz.	C5			
Šilutė	Slupry	A4			
Subaciūs	Subocz	B5			
Subata	Subocz	B6			
Sudargas	Sudargai	A3			
Sudėdėkiai	Sudėkai	B6			
Sudėvė	Sudėwia	C6			
Surdėgiai	Surdėgi	B5			
Suėvėškės	Suėvėškiai	B5			
Susėja, u.	Susėje, rz.	A6			
Suvarėniskės	Suėvėniskis	A6			
Suveikas	Suėvėkai	C7			
	Suėvėkai	B3			
Sužiūnys	Suzany	C6			
Svėdasiai	Świadosze	B6			
Svėtos, rz.	Świotusmkie, Jez.	B7			
Švėtė, u.	Śwėta, rz.	A7			
Švirkis	Świrki	B4			
	Szwėmt, Jez.	C4			
	Szypyliskai	C3			
Šakiai	Szaki	C4			
Šakyna	Szakinow	A4			
Šalčia, u.	Salczka, rz.	C6			
Šalėninkai	Szecznicai/Wielkie	C6			
Šalėninkėliai	Solecznicki Male	C6			
Šaltūna, u.	Szaltona, rz.	B3			
Šalėninkai	Szalejki	A4			
Šates	Szaty	A2			
Šaukėnai	Szawkany	B3			
Šaukiai	Szaukie	A2			
Šaukotas	Szawckoty	B4			
Šėdėva	Szadzow	B4			
Šėimyniskiai	Siemieniskis	B6			
Šėmėnėnai	Szėmkaniay	A3			
Šėstokai	Szostakow Gorny	C4			
Šėsuoliai	Szeszole	B6			
Šėšupė, u.	Szeszupa, rz.	B3			
Šėšuvė, u.	Szeszūwa, rz.	B3			
Šėta	Szaty	B5			
Šėtakėna, u.	Szateksznia, rz.	B6			
Šėtaudė	Szetaudė	B4			
Šėdauva	Szawdow	B3			
Šėlaėnai	Szawlany	B4			
Šėliai	Szylis	B5			
Šėliai	Szyle	B3			
Šėlavotas	Szylowate	B4			
Šėlute	Szylutokarowice	B4			
Šėlwa	Szylczalca	B4			
Šėmkaciai	Szymkaczka	B5			
Šėmonys	Szymonice	B6			
Šėvinta, u.	Szwintynia, rz.	B3			

